

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARINING KASBIY KOMPITENSIYASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI

МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ВОСПИТАНИЯ

METHODS OF FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

Karimova Gulhayo Botirjon qizi – O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, Farg‘ona filiali o‘qituvchisi.

Annотatsiuya: Ushbu maqolada mamlakatda bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilari uchun kasbiy tayyorgarlikning innovatsion xususiyatlarini aniqlash va tegishli tajribani o‘tkazish va o‘zlashtirish, bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini kasbiy kompetensiyasi va jismoniy faolligini hamda sport targ‘ibotchisi sifatida kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirishga ahamiyat qaratilgan. Sportga oid barcha innovatsion usullardan foydalagan holda talabalarning intellektual va hayotiy salomatligini rivojlantirish hamda strategik texnologiyalardan foydalanish haqida umumiy ma’lumot berilgan.

Аннотация: Целью данной статьи является определение инновационных особенностей профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры в стране, а также проведение и освоение соответствующего опыта, профессиональной компетентности и двигательной активности будущих учителей физической культуры, а также уровня профессиональной подготовки как спортивный промоутер, упор делается на повышение. Общие сведения о развитии интеллектуального и жизненного здоровья студентов и использовании стратегических технологий с использованием всех инновационных методов, связанных со спортом.

Abstract: In this article, the aim is to determine the innovative features of professional training for future physical education teachers in the country and to conduct and master the relevant experience, professional competence and physical activity of future physical education teachers, and the level of professional training as a sports promoter. emphasis is placed on increasing. General information on the development of intellectual and vital health of students and the use of strategic technologies using all innovative methods related to sports.

Kalit soʻzlar: jismoniy tarbiya, sport, innovatsiya, oʻqituvchi, kasbiy faoliyat, kompetensiya, keys-stadi, intellektual, interfaol, sogʻlom turmush tarzi, strategik texnologiyalar

Ключевые слова: физическое воспитание, спорт, инновации, педагог, профессиональная деятельность, компетентность, тематический анализ, интеллектуальный, интерактивный, здоровый образ жизни, стратегические технологии

Key words: physical education, sport, innovation, teacher, professional activity, competence, case study, intellectual, interactive, healthy lifestyle, strategic technologies

Kirish

Ilmiy nutqi nazardan , olimlar oʻz tadqiqotlarini oliy oʻquv yurtlarida (OTM) jismoniy tarbiyani optimallashtirish va innovatsion taʼlim modellarini joriy etishning istiqbolli usullariga foydalanadilar. Quyidagi jihatlar qiziqish uygʻotadi: optimallashtirishning umumiy jihatlari jismoniy tarbiya oʻqituvchilarini sogʻlomashtirish tadbirlariga tayyorlash, jismoniy tarbiya mutaxassislarini kasbiy tayyorlash tizimining joriy tendentsiyalari yetakchi mamlakatlarida boʻlajak jismoniy tarbiya oʻqituvchilari uchun kasbiy tayyorgarlikning qiyosiy tahlili, turli mamlakatlar va mintaqalardagi boʻlajak jismoniy tarbiya oʻqituvchilarining kasbiy tayyorgarligi xususiyatlariga ham eʼtibor qaratiladi.

Ushbu mavzu diqqatga sazovordir, mamlakatda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishning asosiy yo'llari va boshqalar, oliy o'quv yurtlarida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun kasbiy tayyorgarlikning hozirgi holati, jismoniy tarbiya xususiyatlari, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini tayyorlash xususiyatlari, jismoniy tarbiya o'qituvchilari uchun kasbiy tayyorgarlikning jismoniy tarbiya tizimlarini o'quv dasturlari kontekstida taqqoslash, jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlari bo'yicha oliy ta'limning hozirgi tendensiyalarini aniqlash, mutaxassislar tayyorlashni tashkil etishni tavsiflash ham hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada bo'lajak jismoniy tarbiya kasbiy tayyorgarligini taqqoslash va shu bilan uning shakllari va usullarining xarakterli xususiyatlarini aniqlash uchun analitik induksiya va umumlashtirishga asoslangan sifatli usullardan foydalanadi.

Yangi ta'lim va almashinuv dasturlarining ijtimoiy maqsadlarga, ta'lim kurslari strategiyalariga va jismoniy tarbiya o'qituvchilarining avtonomiyasiga ta'siri haqida munozaralar mavjud. Bu holatni jismoniy tarbiya, bag'rikenglik va nizolarning oldini olish uchun yangi talablar bilan izohlash mumkin. Ba'zi tadqiqotchilarning fikricha, jismoniy tarbiya o'qituvchi va o'quvchilarning sub'ektivligi, avtonomligi va kasbiy o'ziga xosligini tarbiyalaydigan maktab faniga aylanishi kerak. o'quv dasturini amalga oshirishdan keyingi ijtimoiy so'rov jismoniy tarbiya o'qituvchilarining ijtimoiy maqsadlari, intizom va madaniy, an'anaviy farqlarni ochib beradi. Jismoniy tarbiya o'qituvchilari intizom strategiyalariga bo'lgan nuqtai nazarlarida sezilarli ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdilar.

Turli ta'lim darajasiga ega o'qituvchilar tayyorlashning g'oyaviy va shaxsiy salohiyati bo'yicha ijtimoiy tadqiqotlar, ijtimoiy madaniy va kasbiy xulq-atvorning yangi strategiyalarini shakllantirishga yordam berishi kerak.

Shuningdek, umumiy tayyorgarlikdan ko'ra o'qituvchilar malakasiga e'tibor qaratish rejalashtirilgan. Ta'limni insonparvarlashtirishni hisobga olgan holda, jismoniy tarbiya va sport metodologiyasi endi fanlarning bir xil tuzilishiga ega bo'lishi va kasbiylashuv va o'z-o'zini amalga oshirishga yordam berishi kerak.

Amaliyotchi o'qituvchilar va murabbiylarning malakasini oshirish bo'yicha tajriba dasturlarini amalga oshirmoqda. Sport murabbiylari va jismoniy o'qituvchilari uchun qadriyatlarga asoslangan o'quv dasturini yaratish, amalga oshirish va baholash quyidagi ta'sirlarni keltirib chiqaradi: a) tajribasiz o'qituvchilar doimiy kasbiy rivojlanish muhimligini tushunadilar; b) boshlang'ich o'qituvchilar motivatsion strategik sohalarni yaxshilash zarurligini his qiladilar; v) ijobiy dinamika ichki kasbiy muloqotda, shuningdek, o'qituvchilar va ota-onalar, ular va sportchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda.

Bugungi kunda barcha ta'lim tizimlari an'anaviylikdan uzoqlashmoqda, shuning uchun jismoniy tarbiya o'qituvchilarini hozirda universal tanlash, tayyorlash va ishga joylashtirish muammosi mavjud. Chunki jismoniy tarbiya o'qituvchilari turli sohalarda bilimga ega bo'lishi kerak. Bu kasblarni ijtimoiylashtirishni va muntazam jismoniy faoliyat bilan shug'ullanadigan va jismoniy tarbiya o'qitishda innovatsion g'oyalar tashuvchisi va noan'anaviy strategiyalar targ'ibotchilari sifatida ko'riladiganlarni jalb qilishni talab qiladigan fanlararo aloqani anglatadi Bunday o'zgarishlarga birinchi qadam bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarning kasbiy mahoratga bo'lgan motivatsiyasini, shuningdek, yangi o'qitish va murabbiylik kontseptsiyasi bo'yicha ularning kasbiy muvofiqligini tekshirishdan iborat.

Avvalo, jismoniy tarbiya nazariyasida "ta'lim shakllari", "ta'lim usullari" kabi tushunchalarni aniqlab olish zarur. Ma'lumki, oliy ta'limda o'qitish ta'lim faoliyatining ma'lum tarkibiy tashkiliy-boshqaruv qurilishi bo'lib, uning didaktik maqsadlari, mazmuni va ta'lim jarayoni ishtirokchilarining

harakatlariga bog'liq. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodlarida o'qitish metodi tushunchasining turlicha talqinlari mavjud. Bu tadqiqotda jismoniy tarbiya o'qitish o'quvchilarning nazariy va amaliy faoliyatini ta'minlovchi va natijada ularda jismoniy va kasbiy sifatlarni shakllantirish imkonini beruvchi o'qituvchining harakatlari majmui sifatida qaraladi.

Ko'pgina mamlakatlarda bo'lajak o'qituvchilarga murabbiylik va o'qituvchilik tajribasini berish va ularning pedagogik mahoratini rivojlantirishga qaratilgan *ma'ruzalar, seminarlar va amaliy mashg'ulotlarga* mavjud.

Ma'ruza oliy o'quv yurtlarida o'qitishning asosiy shakli hisoblanadi. Biroq, hali ham keng tarqalgan bilimlarni tayyor uzatishning an'anaviy tizimini o'zgartirish haqiqatan ham juda muhimdir.

Ma'ruzalarga qo'yiladigan asosiy talablar ularning muammolilik va munozara bilan bog'liqligi, shuningdek, multimedia dasturidan foydalanishni o'z ichiga oladi. Muhim yangilik - belgilangan vaqtda ma'ruzalarga qatnasha olmaydigan talabalar uchun ochiq bo'lgan videoma'ruzalardan foydalanish.

Seminarlar kurs ishlariga mohiyatan o'xshash bo'lgan hisobotlar bilan birga bo'lishi mumkin. Muhimi, seminarlar ham nazariy, ham amaliy mashg'ulotlarni o'z ichiga oladi. O'qitish shakllariga qarab, talabalar soni sezilarli darajada farq qiladi.

Bunday seminarlarning asosiy maqsadi bo'lajak o'qituvchilarni o'z fikrini erkin bayon etishga, uni himoya qila olishga o'rgatishdir. Seminarlar o'qitish shakli sifatida ilmiy asosga tayanadi va bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini salomatlik bilan bog'liq mavzularni tadqiq qilishga undaydi.

O'qitish va o'qitish shakllari va usullarini tanlash o'qituvchilar ta'limiga shaxsga yo'naltirilgan, prognostik va refleksli yondashuvlarni amalga oshirish darajasi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, asosiy e'tibor o'quv fanlarining nazariy va amaliy jihatlari o'rtasidagi o'zaro ta'sirga, shuningdek, talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shuni

ta'kidlash kerakki, universitetlarda jismoniy tarbiya o'qituvchilarini ko'p bosqichli tayyorlash o'qitish va o'qitishning differentsiatsiyasi va individuallasuvi, amaliy yo'nalish, amaliy usullarning o'zgaruvchanligi, fanlararolik bilan tavsiflanadi.

Jismoniy tarbiya o'qitish usullari asosan o'quvchilarning harakat qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Talabalarni jismoniy faoliyatga jalb qilish orqali ularga halol o'yin qoidalarini o'rgatish, ularni raqibni, tomoshabinlarni, hakamlarni hurmat qilishga undash, ularning taktil va mushak idrokini tarbiyalash va jamoaning o'yiniga shaxsiy hissa qo'shish bilan bog'liq ijtimoiy mas'uliyatini kuchaytirish mumkin. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini dam olish, sog'lomlashtirish va sport mashg'ulotlariga rag'batlantirish, shuningdek, ularning pedagogika, tegishli qonunchilik asoslari, jismoniy tarbiya, salomatlik va sog'lom turmush tarzi nazariyalari va uslublari bo'yicha bilimlarini rivojlantirishdan iborat.

OTMlarda talabalarning asosiy kompetensiyalariga e'tibor qaratilayotganini ko'rish mumkin, shuningdek, taqdimotlar, amaliy tadqiqotlar, og'zaki va yozma o'quv matnlaridan keng foydalaniladi.

Muhokamalarga katta e'tibor beriladi, chunki bunday faoliyat talabalarga o'rganilayotgan muammo bo'yicha o'z pozitsiyalarini ifodalash imkonini beradi. Shunday qilib, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi o'quvchilarning jismoniy faoliyatga qiziqishini oshirish, ularda jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan o'yinga asoslangan, raqobatbardosh va interfaol o'qitish usullariga tayanadi.

Hozirgi vaqtda bu o'qitish shakllari innovatsiyalar ta'sirida ma'lum o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Bu videoma'ruzalar, vizualizatsiya ma'ruzalari, loyiha asosidagi seminarlarni joriy etishni nazarda tutadi.

Aksiologik yondashuvlar asta-sekin atletik va jismoniy mahorat o'rnini egallaydi. Shu bilan birga, individuallashtirish guruh faoliyatidan ustun turadi. Shunga ko'ra, baholash usullari o'zgartirilishi va mavjud standartlar, shaxsiy

fazilatlar va niyatlarni hisobga olgan holda, ularning motorli ko'nikmalarini tekshirish emas, balki talabalarning jismoniy va nazariy-metodik kompetentsiyalarini o'lchashga qaratilgan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilari o'quv jarayonini samarali tashkil etishlari uchun o'qitish va baholash usullarini individuallashtirish va shaxsiylashtirish muhimdir.

Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining eng keng tarqalgan usullari kelajakdagi o'qituvchilarning harakat qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Yuqorida qayd etilgan test sinovlari, guruh loyihalari, keys-stadilar, biznes va rolli o'yinlar, taqdimotlar va simulyatsiyalarga e'tibor qaratiladi. Talabalarning mustaqil ishi interfaol usullarga tayanadi, shunda bo'lajak o'qituvchilar chuqur dastlabki tayyorgarlikning muhimligini anglab yetishlari, shuningdek, umuman olganda o'qituvchilar tayyorlashga qadriyatlarga asoslangan munosabatni shakllantirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova, G. (2022). Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining innovatsion faoliyatini tashkil qilish zaruriyati va omillari. *Science and innovation*, 1(B8), 1238-1243
2. Kirk, D. va Makdonald, D. (2011). "Jismoniy tarbiya bo'yicha qo'llanma". SAGE nashrlari.
3. Karimova, G. (2023, November). BOLALAR VA OTA-ONALARNING DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA SHAXMATNING O'RNI. In *Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions"*.
4. Griffin, L. L. va Patton, K. (2018). "Sport tushunchalari va ko'nikmalarini o'rgatish: 7 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan taktik o'yinlarga yondashuv". Inson kinetikasi.
5. Karimova, G. (2023, November). BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHILARINING KASBIY TAYYORGARLIGINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASI. In *Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions"*.
6. Karimova, G. (2023, November). MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA JISMONIY TARBIYANI DARSLARINI YAXSHILASHDA INNAVATSION O'QITISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH. In *Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions"*.
7. Hastie, P. A., Sinelnikov, O. va Wallhead, T. L. (2014). "Jismoniy tarbiyada shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatni o'rgatish bo'yicha tadqiqotning kelajakdagi yo'nalishlari". *Jismoniy tarbiya bo'yicha o'qitish jurnali*, 33(4), 581-589.

8. Karimova, G. (2023, November). FIKRLASH VA XOTIRANI RIVOJLANTIRISHDA SHAXMAT O 'YININING AHAMIYAT. In *Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions"*.
9. Karimova, G. (2023, November). BO 'LAJAK JISMONIY TARBIYA O 'QITUVCHILARINI SPORT PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISHDA O 'ZO 'ZINI TARBIYALASH FAOLIYATIGA PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TOMONDAN YONDOSHISH. In *Conference on Digital Innovation: "Modern Problems and Solutions"*.
10. Karimova, G. (2023). JISMONIY TARBIYA FANINING INTERFAOL TA'LIM USULLARI VA ULARNI INNOVATSION FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 20-20.
11. Silverman, S. va Ennis, C. D. (2016). "Jismoniy tarbiya fanida talabalarning o'rganishi: ta'limni kuchaytirish uchun tadqiqotlarni qo'llash". *Inson kinetikasi*.
12. qizi Karimova, G. B. (2023). BO 'LAJAK JISMONIY TARBIYA O 'QITUVCHILARINI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASH ORQALI KASBIY SALOHIYATINI TAKOMILLASHTIRISH. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(13), 56-60.
13. Karimova, G. B. Q. (2023). BO 'LAJAK JISMONIY TARBIYA O 'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHNING INTERFAOL TEXNOLOGIYALARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(5), 756-760.
14. Karimova, G. (2022). THE NEED AND FACTORS OF ORGANIZING INNOVATIVE ACTIVITY OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS. *Science and Innovation*, 1(8), 1238-1243.
15. Abdullaev, A., & Karimova, G. (2022). Improving the process of school sports training. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 8, 60-63.
16. Каримова, Г. (2022). ШАХМАТ–МАКТАБЎҚУВЧИЛАРИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ВОСИТАСИ СИФАТИДА. *ТА'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 343-346.
17. Karimova, G. B. (2024). DARSLARDA YANGI PEDAGOGIK TEXNALOGIYALARDAN FOYDALANISH. *Экономика и социум*, (2 (117)-1), 365-368.
18. Karimova, G. (2022). BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O 'QITUVCHILARINING INNOVATSION FAOLIYATINI TASHKIL QILISH ZARURIYATI VA OMILLARI. *Science and innovation*, 1(B8), 1238-1243.
19. Isakovna, N. L. (2023). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL CAPABILITIES OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SOCIABILITY IN CHILDREN. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 13, 1-7.
20. NI Latipova. "TALABALAR IJTIMOY TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM MUASSASASINING IJTIMOY-MADANIY MUHITI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI". *SCHOLAR* 1 (28), 20-24